

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Τὸ Κάστρο ἀποχαιρετᾷ τοὺς ἀφέντες

«Ἀντίπερα ἐκάθισεν Ἀδάμ τοῦ Παραδείσου,
τ' ὅμοιο γιὰ τοὺς Κρητικούς· κλάψε, ψυχή, θρηνήσου.
Ψυχή μου, νά 'το μπορετὸ στὴ Σούδα νὰ σ' ἐπῆγα,
ὀγιά νὰ δεῖς τί κάνουνσι ἐκεῖνοι ὅπου φύγα·
15 ἄν ἔχουνε παρηγοριὰ γῆ κλαῖνε λυπημένα,
γῆ δέρνουν τὸ στομάχι τως καὶ μοῦ θυμοῦνται ἐμένα.
Ἀμέτε ὄλ' οἱ Κρητικοὶ νὰ στέκετε στὰ ξένα,
καὶ πλιὸ νὰ μηδὲν καρτερῶ νὰ δῶ ἀπὸ σᾶς κανένα,
ἐκείνους ὅπου στόλιζα κ' εἶχασι πλήσα χάρη,
20 καὶ τώρα μένου μετὰ με ἄτυχοι γιαντισάροι.
421 Μηδὲν καυχᾶστε, Κρητικοί, πὼς εἶστε ἀγαπημένοι,
μὰ τί καλὸ ἐδείξετε σ' ἐμὲ τὴν πρικαμένη;
Τόσους καιροὺς μ' ἐβλέπετε, γιὰ μένα ἐπολεμᾶτε
τοὺς Τούρκους, ἀμ' ἐφύγετε καὶ πλιὸ δὲ μ' ἀγαπᾶτε.
25 Θεέ μου, μὴ μ' ἀπαρνηθεῖς εἰς τὰ πολλὰ μου βάρη,
καὶ δῶσε μου παρηγοριὰ νὰ βλέπω τὸ φεγγάρι.
562 Καὶ τὴν ὀλπίδα μου 'χασα καὶ τὴν ἀπαντοχὴ μου
κ' οἱ Χριστιανοὶ μοῦ ἐφύγασι κ' ἔμεινα μοναχὴ μου.
Μιὰ νύκτα, ὅ,τι ἔπαθα ἐτότε, τὰ θυμούμου,
κι ὅλη τὴ νύκτα ἐδέρνουμου κ' ἔκλαιγα κ' ἐθρηνούμου.
5 Ἔχε χαρά, Ἀγαρηνέ, ἔχε, Ἰσμαηλίτη,
χαίρου, βιζίρη, με καρδιὰ πὼς ἔπιασες τὴν Κρήτη.
Κόκκαλα τοῦ Σελτάρ πασᾶ, γιὰ χόρεμα ἄς σπαράσσου,
πὼς ἐνικήθη τὸ νησι ὅλο γιὰ ὄνομά σου,
πού 'βαλες πρῶτος τὴν ἀρχὴ εἰς τοῦ νησοῦ τὴ μάχη

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

- 10 καὶ τὰ Χανιὰ ἐνίκησες κι ὁ βασιλὸς σου τὰ ἔχει.
Καὶ, Χουσαΐνη γρὰν πασά, λιοντάρι μανισμένο,
ὀπού ἔπιασες τὸ Ρέθεμνος κ' ἔμεινε χαλασμένο,
κι ὁ Σὰν πασὰς ὁ φρόνιμος, ὀπού ἔχε πλήσα χάρη,
νὰ μηδὲν εἶναι ζωντανός, χαρὰ πολλὴ νὰ πάρει!
- 15 Μὰ πέσαν τὰ κεφάλια τῶς πρίχου τὸ τέλος δοῦσι,
πρίχου τὴ χώρα πιάσουσι καὶ με χαρὰ νὰ μποῦσι·
πρὶν τὲς καμπάνες σπάσουνε καὶ τσ' ἐκκλησῆς νὰ γδύσου,
πρὶν τὰ παλάτια τὰ ἔμορφα νὰ δοῦ νὰ ξεστολίσου.
Τώρα πληθαίνει ἡ πρίκα μου, τώρα τὰ βάσανά μου·
- 20 ᾠφου, τσαλμάδες με πατοῦ καὶ σποῦ τὰ κόκκαλά μου!
Ἵομένα, τί κοιτάζω ἐδῶ, ὀιμένα ἢ πρικαμένη,
δίχως παιδιὰ πῶς ἔμεινα καὶ ποιός με παραμένει;
- 422 Στὸ πόρτο μου ἐμπήκασι ὅλα τὰ μπεηλίκια,
ᾠφου, στοῦ λόγου μου θωρῶ ἄλλαξοβασιλίκια!
- 25 Ἵφου, ᾠχ, ὀιμένα, τί κακὸ ὀπού ἔβρηκεν ἐμένα
νὰ βλέπω ἄλλα πρόσωπα ἀσκημομαυρισμένα!
- 563 Κλαῖτε με, σκλάβοι, κλαῖτε με, κλαῖτε με τὴν καημένη,
κλαῖτε με ὅπου βρίσκεστε κι ὀπού ἔστε ξορισμένοι,
γιατ' ἔστεκα χαираμένη κ' ἔμουν ἀναπαημένη,
κ' ἡ Βενετία μ' ἔσκεπε ἡ ἀξιοπαινεμένη.
- 5 Ἵφου, καὶ νὰ ἔτον μπορετὸ μαντάτο γιὰ νὰ δώσου
ὀπου κι ἂν εἶναι Κρητικοὶ σήμερο νὰ τὸ γνῶσου,
ᾠφου, νὰ κλάψουνε δριμιὰ, ᾠφου, νὰ θρηνιστοῦσι,
ᾠφου, καὶ νὰ ἔτον μπορετὸ σήμερο νὰ με δοῦσι
ὀπού ὁ βιζίρης μ' ἔπιασε κ' ἐγλυκοφίλησέ με,
- 10 ὀπού ἔμουνε Χριστιανὴ κι ὅλη μαγάρισέ με!
Τάχα νὰ χάρηκε πολλὰ εἰς τὸν ξελοθρεμὸ μου,

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

- κ' ἐμπήκε κ' εἰς τὴ χώρα μου κ' εἶδε τὸ χαλασμό μου;
Μ' ἀπείς ἐμπήκε, ὁ λαὸς τρέχου στοὺς μαγατζάδες,
κ' ἐκεῖ σαλαβατίζανε οἱ πλῆσοι του χοτζάδες·
- 15 κὶ ἀπείς ἐπήρε τὰ κλειδιὰ μετὰ χαρὰ μεγάλη,
ἔδωκε λόγο τὸ σταυρὸ ἀποδεκεῖ νὰ βγάλει·
κ' οἱ πόρτες σὰν ἐνοίζανε καὶ μέσα δριμωθῆκα,
πλῆσες χαρὲς ἐκάμανε, μὰ πλούτη δὲν εὗρηκα.
Ἐτρέχανε στ' ἀρχοντικὰ νὰ βρούσινε νὰ κλέψου,
- 20 καὶ τὲς γυναῖκες πού 'ταν κεῖ νὰ ἔμπου νὰ πομπέψου,
κ' ἤϊραν τὸν τόπον εὐκαιρον ὅπου δὲν τὸ θαρροῦσα,
τὸ πὼς δὲν κάνουνσι πουγγὶ ἐτρώγουντα κ' ἐσκοῦσα·
τὸ πὼς γυναῖκες, κορασὲς δὲν ἤϊραν νὰ φιλήσου,
ὅλη μὲ ξεπατώνουσι καὶ θὰ μὲ καταλύσου.
- 423 25 Ἐμένα ξένοι μοναχὰς μὲ βλέπου τὴν καημένη
κὶ ὅποιος μὲ δεῖ, ἀντὶς χαρὰ σὲ πρίκαν ἀπομένει.
- 564 Κ' ἐκεῖνοι ὅπου μοῦ φύγανε τάχατες τί προσέχου
κ' ἐπήγανε νὰ ξοριστοῦ κ' ἴντα καλὸ ἀπαντέχου;
Χίλιες βολὲς εἶναι καλλιὰ ὅλοι οἱ ἀποθαμένοι,
παρὰ νὰ στέκου οἱ Κρητικοί, νὰ 'χου ζωὴ κριμένη·
- 5 καὶ λένε: 'Πῶς ἐγίνηκες, Κρήτη μου ἠγαπημένη,
καὶ σ' ἔπιασεν Ἀγαρηνὸς καὶ σ' ἔχει σποδωμένη,
γιατὶ ἐμισέψαν ἀπὸ σὲ οἱ τοπικοὶ κ' ἐφύγα,
κ' ἐσέναν ἀρνηθήκανε κ' εἰς τὴ Φραγκιὰν ἐπήγα'.
- 10 Δίχως σταυρὸ μ' ἐθάψανε καὶ δίχως ἅγιο λάδι,
καὶ κράζω καὶ τὸ Ρέθεμνος νὰ σμίξομεν ὁμάδι,
ὅπου κ' ἐκεῖνοι ἐφύγανε, τ' ὅμοιο κ' οἱ δικοὶ μου,
κὶ ὀλόγδυμνον ἀφήκασι καὶ στέκει τὸ κορμί μου.
Κλάψε, οὐρανέ μου, σήμερο, γιὰ λόγου μου θρηνήσου,

κ' ή Κρήτης ή 'κατόμπολη, για ὄνομά μου σείσου,
15 νὰ πέσου τὰ καμπαναρεία, τοὺς Τούρκους νὰ πλακώσου,
καὶ περισσότερο κακὸ στή χώρα μου νὰ δώσου,
στὸν κόσμον γιὰ νὰ γροικηθεῖ τ' ἄδικο τὸ δικό μου,
νὰ κλάψουσιν οἱ Χριστιανοὶ ὅλοι τὸν ἑπαρμό μου·
τὸ πὼς μ' ἐδῶκαν τῶν Τουρκῶ κ' ἔμεινα σκλαβωμένη,
20 ἢ Κρήτης ἢ περίφημη, ἢ παντοδοξασμένη.
Τώρα γδυμένη μὲ κρατοῦ, σ' τσι ροῦγες μου γυρίζω
καὶ συντηρῶ νὰ δῶ Ρωμιὸ κι οὐδένα δὲ γνωρίζω,
γιατὶ τὸν Τοῦρκο δὲ μπορῶ νὰ βλέπω, τὸν ἐχθρό μου,
καὶ σφάζουσί μου τὴν καρδιάν, ὄντα τοὺς βλέπω ὀμπρός μου·
25 καὶ δέρνομαι καὶ δέομαι κι ὅλη παραπονοῦμαι,
καὶ κλαίω, καὶ τῶ γυναικῶ τῶν ἄξιω μου θυμοῦμαι.

Στυλιανός Αλεξίου & Μάρθα Αποσκίτη επιμ., *Μαρίνου Τζάνε Μπουνιαλή του Ρεθυμναίου, Ο Κρητικός Πόλεμος (1645-1669)*, Στιγμή, Αθήνα 1995.